

תאיר נרי
בנשיאות הרב ניר בן ארצי שלי"א
מושב תלמים 26 ד.ל לניש דרום 79315
טל. 590-599-599-1 פקס. 08-6610015
דוא"ל. tairneri@gmail.com

מהלכות פועל ונטען

כשנופל סכסוך בין שני בני אדם, ראוי להם להתפשר בטוב ושוויון כל אחד כנגד חברו, אמנם אם אי אפשר להתפשר ומוכרחים לבוא למשפט, אסור להם לדון בפני דיני גוים ובערכאות שלהם, אפילו בין שדנים כדיני ישראל. (דרכי הלכה סי' קפא)

על כן, אדם החרד לדבר ה', חייב לציית לדגיו וחייב להביא דיניו ופסקיו לדון תורה ובפני ב"ד קבוע המומחה לזה, שאיתמחי גברא ואיתמחי דינייהו, והדיון יובא לפני זקן ורגיל בתורה ובמעשים. (פסקי דין רבניים משפטי שאול סימן מ - פסק אבא בלה שליט"א)

אילו זכינו והיה כוח לביה"ד לדון בכל הדינים שבין אדם לחבירו כדון תורה, הרי שלא היה צורך בשטר בורות, וכל השטר בדרש רק כדי שאח"כ אפשר יאה לבצע את הפסק דין. עתה שלא זכינו, אם אדם מסרב לחתום על שטר בורין, מהו כעין סיבוב להתדיין, וכבר כתבו הפוסקים שאי הסכמה לחתום כמוה כסירוב. ולכן צריכים לפסוק שהוא סרבן. (שם, שם)

כתבו האחרונים שנהגו לא לתת כתב סירוב, אלא למי שלא בא לבית הדין שלוש פעמים כשהזמינוהו. אבל אם כתב או אמר שאינו מוכן להדיין בבית הדין נותנים לו כתב סירוב אפילו אחר פעם אחת. והכל לפי ראות עיני הדיינים. (שו"ע ח"מ כו ס"ע ב והחוונים עליו, דרכי הלכה שם, ב)

טוב להדיין בבית דין של זבל"א, דהיינו שהתובע בורר לו דין אחד והנתבע בורר דין אחר ושני הדיינים בוררים דין שלישי. (עני שו"ע ח"מ יג, א - דרכי הלכה שם), ואם גם להם לא יסכים הנתבע אזי נקוט ביה"ד בדרך שכתב ערוך השולחן סי' כ סעי' ב בעניין מסרב לבוא לביה"ד מתי אפשר להרשות לילך לערכאות, כי יתכן ושם יוציאו ממנו מומן שלא כדין. וכך כתב שם זיה לשוננו: "יכולים ב"ד לקבל טענות התובע ולקבל עדות ולברר מה שביכולתם לפי ראות עיניהם ואם יראה להם שהמסרב חייב לתובע אף על פי שאי אפשר לידע ברור מצד אחד, מכל מקום כיון שהמסרב אין רצונו להשיב בב"ד כאשר עשה כן יעשה לו, וכדי שלא יהי' חוטא נשכר, נותנים רשות להתובע שידיון עמו שמה, כיון שנראה להם שעכ"פ יש לו תביעה חזקה על המשיב."

וכל זה עושים כדי שלא להוציא הדין חלוק ויהי' סוף וגמר לסיכסוך שבין אדם לחבירו, וכן ראוי לעשות. (פסקי דין רבניים משפטי שאול סימן מ - פסק הרב אליהו שליט"א שם)

יכול אדם לעשות דין לעצמו אם רואה שחפץ שלו ביד אחר שגדלו, ויכול לקחתו לעצמו. וכל שכן שיכול אדם לנמנע מחבירו לגנוב מרכושו, וכן יכול להזמין משטרה וכד' ולא צריך להמתין עד שיזמין אותו לבית הדין. (שו"ע ח"מ ד ולחוננים עליו, דרכי הלכה שם ד)

נערך בידי הרב טל חיימוביץ

מכון "אביה" - הרב סעדיה דגן

העצה נמצאת עמוק בלב

עצה ותקווה שהקב"ה "זורע" עבורו בצרה, אינו מסוגל להבין שדווקא בצרה ובקושי שוכנת הזדמנות הצמיחה. כמשל החסידי ש"יכל עוד הסעל לא נבקע הגרעין שמתחתיו לא יכול לצמוח", ההווילדות האמיתית של האדם היא דווקא מהקושי או הצרה הבאים להכריחו להיוולד, הקשיים הם כצירי לידה המוציאים את הילוד לעולם חדש. ומתוך האור בעיניים.

וכן לומד עמנו בראשית דרכו:
 "ויכלו שלוש ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבואו מרתם ולא יכלו לשותות מים ממרה, כי מרים הם, על כן קרא שמה העץ, וילווה העם על משה לאמר: מה נשתה? ויצעק אל ד'! ויורהו ד' עץ, וישלך אל המים, וימתקו המים, שם שם לו חוק ומשפט ושם נסח" (שמות טו).

הקב"ה בא ללמד את בני ישראל, בניסיון זה, שהעצה צומחת דווקא מתוך הצרה עצמה (אנו נסתמך על מאמר הזוהר הקדוש, שהעץ היה עץ החיים).

"ויורהו ד' עץ" - הקב"ה הראה למשה ולעם עץ הצומח בתוך המים המרים. השאלה המבוקשת הייתה: כיצד יכול העץ להתקיים במים מאוררים ומרים כאלה? התשובה - "וישלך אל המים": העץ "משלך" שורשים ארוכים אל המים העמוקים, והוא פוגש בעומק את "יומתקו המים" - מים מתוקים המאפשרים לו את מחייתו.

במה זכה יתרו?

פרשתנו מתחילה "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה" (שמות יח, א), ונקראת על שמו של יתרו. וידועה השאלה, יתרו שגוי היה, במה הייתה גדולתו ובמה זכה שתקרא הפרשה שבה מעמד הר סיני ומתן תורה, על שמו?

יתרו, היה ראש הכמרים ומומחה בכל סוגי הכישופים בעולם, התפעל מגדולתו של הקב"ה, וממשה שגידל בתוך ביתו ונתן לו את ביתו ציפורה לאישה.

יתרו שמע על כל עשר מכות מצרים ועל עוצמתן ועל שבכל מכה ומכה היו עוד הרבה ניסים, כדוגמת מכת החושך. שהרי מכותו קטנה של פיח שירד משמים, נוצר חושך עבה וסומך שלא איפשר למצרים כלל לנוע - כאילו יצקו עליהם בטון. עם ישראל נכנס לבתי המצרים לראות מה יש להם בביתם - בעוד המצרים משתוקים ואינם יכולים לראות או לנוע. כך קרה שבני ישראל התארגנו והתחזקו, קבלו יותר ביטחון עצמי בעוד המתנגדים לקב"ה ולמשה נעלמים מן המציאות. כמו במכה זו, כך היתה העוצמה רבה גם בשאר המכות. יתרו, ששמע על כל הניסים לא רק התפעל אלא גם חזר בתשובה. צריך להבין שכאשר איש כמו יתרו, שהיה ראש הכמרים לעבודת זרה, חוזר בתשובה ומאמין בקב"ה, הוא גורם להתפכה תרבותית שלמהו הרבה עובדי אלילים חזרו בתשובה והאמינו בקב"ה בזכות יתרו. כך הרבה כוחות של טומאה וסטרא אחרא נשרפו. על כן, בזכות המהפך הגדול שגרם יתרו, שנבע בין היתר מהאמת הפנימית שהיתה בו, זכה הוא שתקרא פרשה חשובה זו על שמו.

לחזור אל ד' - מרצון

הקב"ה רוצה ללמד אותנו דרך יתרו, כי רצונו הוא - שנאמין בו יתברך מרצונו החופשי ומהאמת הפנימית הנטועה בליבנו. צריך לדעת כי הקב"ה מתחנן וקורא לעם ישראל בכל בוקר - בואו אלי בני, בואו אלי תחבלי! הקב"ה עושה ניסים יום יום בשעה כדי ששם ישראל יתעוררו ויחזרו אליו, אך לאדם יש בחירה חופשית והקב"ה רוצה

סיפור לשבת

כל הגדול מחברו...

בישיבתו של החפץ חיים היה אברך למדן גדול וראש שמים, שהיה עני מרוד. לעיתים קרובות נהג האברך לספר לרבו על מצוקתו ולבקש ממנו להתפלל למענו שהקב"ה ישלח לו את הברכה כדי שיחליף מעוניו. "אם אזכה שהקב"ה ירחיב לי, אקדיש הקפדה יתרה על קיום מצוות מעשר", נהג להתחביר בכל פעם ששוחח בעניין עם רבו. "מי אני מה אני?", היה משיב לו החפץ חיים, בענווה האופיינית לו.

"עליך להפנות את תפילתך אל הקב"ה"
 בעצמו ולבקש את רחמי, מעומק ליבך. **כמהלה קשה ואנושה ואינני אולם ראה הוזהרת - אם אמנם תזכר: יכול לעזור לעצמי", ייבב.** ותפילתך תיענה, יהיה עליך לשמור את מוצא פיך ולהקדיש בתכלית על קיום מצוות מעשר. **"אמירות לגבוי כמסירתו להדינו", יידי קפוזות, כאילו ננעלו ואיו לו לאדם המזלזל בדברים כגון אלה".** **במנועול, ואינני יכול לפותחן** חלפיו הימים, האברך החל לשלוח את ידו במסחר, וה' שלח ברכה במעשי ידיו. אז טאט הרחיב את עסקיו, ובתוך כמה שנים הצליח לטפס במעלות ההצלחה עד שהיה לסוחר גדול ועשיר.

בתחילה הקפיד להפריש מעשר מהכנסותיו, אולם כשעלה לגדולה ונתעשר, לא עמד בניסיון וכמו שכח את הבטחתו. ידיו נעשו קפוזות. אז לו בלבד שנמנע ממנו מעשר, הוא אף נמנע בעקביות מהשתתפות בכל עניין של צדקה. החפץ חיים שמע על השינוי שחל בתלמידו וליבו נחמץ בקרבו. אעפ"כ בחר להחריש ביתניים ולהמתין לשעת כושר. זה היה בעת ביקור של החפץ חיים במחשבות, שאלה נסע בענייני ישיבתו. כל נכבדי העיר באו לאכסניה שבה התארח, כדי לקבל את פניו ולהחליף עמו ברכת שלום. בין המכובדים היה גם תלמידו לשעבר, הנכבד הגדול, שכונדל עושרו כן גודל קמצנותו. שמו התלמיד לשעבר שמחה גדולה על ההזדמנות להיפגש עם רבו. עם החפץ חיים האיר לו פנים. עם חום קבלת הפנים נפנו המכובדים לדרכם אך העשיר הקמץ נשאר בחדר. שנתקבץ רוק הוא ורבו, ביחידות, פרץ העשיר בכי. "מורי רבי, חולה אני במחלה קשה ואנושה ואינני יכול לעזור לעצמי". ייבב. "מהי מחלתך הקשה?", שאל החפץ חיים בדאגה. "ידי קפוזות, כאילו ננעלו במנועול, ואינני יכול לפותחן", ענה העשיר. "אמנם זוכר אני היטב את התחייבותי להפריש מעשר מכל אשר יהיה לי, אולם עתה, לאחר שזכית בממון רב, אינני מסוגל לקיים את מוצא

שיאינו בו מתוך בחירה חופשית ומרצון. הקב"ה הוא אינסוף ויכול לתת לכל יהודי כח ופרנסה, בריאות, זיווג וחיים ארוכים וכל מה שיהודי מבקש, אך כל זאת בתנאי שילך בדרך ישרה וטובה, דרך האמת, הקדושה והטהרה.

הקב"ה עוֹטף את כל העולם האין סופי, ונמצא בכל מקום. אנתון בתוכו, חלק ממנו, והוא יתברך איתנו תמיד. הקב"ה משתוקק ומחכה בכל שניה ושניה שבניו, עם ישראל, יבקשו ממנו בקשותיהם. הוא יתברך, שמח על כך ש"מציקים לו" כביכול בבקשות, הרי לא אדם הוא, שאחרי כמה בקשות הנך מרגיש שאתה סתם מפריע. להיפך! בורא עולם **רוצה** שנבקש ונאמין בו שהוא נמצא ויכול לעזור עד בלי די. זוהי שמחתו והנאתו - שכולם משתוקקים לו ורוצים אותו יתברך, הרי לתכלית זו בדיוק ברא הבורא את העולם! אין בעיה או מחלה שאין לה פתרון אצל הקב"ה. צריך להתפלל ולבקש כל הזמן, לא להתייאש, להתפלל שוב ושוב עד שהקב"ה יפתח דרך. הקב"ה בוחן כליות ולב ובודק אם התפילה והבקשה אמיתית. כאשר אדם מבקש ומתפלל מעומק ליבו באמת - הקב"ה נותן בלי סוף! אף אם האדם אינו מאמין שיקבל את כל בקשותיו. כבר אמרו חכמינו ז"ל "אפילו חרב חדה מונחת על צואר, יש אדם אל תתיאש מן הרחמים". הקב"ה אוהב ונהנה לעשות ניסים, גם כשכני האדם חושבים שאפסו הסיכויים, תשועת ד' כהרץ עין. גם במצבים מסוכנים מאוד מתגלים ניסים רפואיים. ואם נשאל איך מגיעים לאמונה? איך נדע להאמין ולבקש? התשובה היא: ע"י דיבורים של אמת. אדם התפלל לדבר רק אמת למרות הקשיים הגדולים, פותח לו דרך להצלחה. ע"י דיבורי אמת האדם מאמין, וכך ע"י האמת והאמונה, נחזרו בתשובה, תהיה מהפכה בעולם אשר תביא לגילוי מלכות ד' בעולם עם משיח בן דוד. במהרה בימינו.

פי השטן כאילו השתלט עליי ואינו מניח לי לתת צדקה", אמר. תהרהר החפץ חיים דקה ארוכה ולבסוף פתח את פיו ואמר: "הקשב ואספר לך סיפור. יהודי כפרי נסע פעם אחת בערב החג אל העיר, לקנות את צורכי החג. נכנס לתנות שרגליה לקנות בה וביקש מהחנותי קמח במשקל מחיר רובל כסף. אמר לו החנותי, "הטירר עצמך ידך, פתח את שקך ומלא בו קמח כפי הדרוש לך, ואני אוהב משקולות של המאזניים, שמע הכפרי כי היה מבקש ממנו למלא בעצמו את שק הקמח, נטל שק גדול ומילא אותו במילה גדושה. החנותי עשה את עצמו כאילו רואה. עמד והמתין לכפרי עד שסיים את מלאכתו. שמהגיע רגע התשלום, הוציא הכפרי רובל כסף אחד והושיט לחנותי. אמר לו החנותי, 'הרי מילאת קמח מלאו השק, ומחירו חמישה רובלים, כיצד רצונך לשלם לי רק רובל אחד?'. השיב לו הכפרי בתמיהה משלו: 'הרי אני ביקשתיך בתחילה קמח ברובל אחד, ואתה הוא שהצעת כי אמלא בעצמי את שקי. עמדתי אפוא ומילאתי ואתה שתקת. הנה אפוא מה שלקחתי ברובל אחד, ומה לך כי תדרוש עכשיו חמישה רובלים?'. הביט בו החנותי בהשתאות ובתרגומות. 'סבור הייתי', ענה לכפרי, 'כי ישינת את דעתך והחלטת לבסוף לקחת יותר קמח משיבשית בתחילה, ועל כן החרשתי והוספת עוד ועוד אבני משקל. אולם אתה, מה חשבת בך?'. וכו' סבור הייתי שאני אוסיף אחר לך משקל ואתה תמלא מן הקמח בלי מידה, והכול בתמורה לרובל אחד?!"

הקשיב העשיר הקמץן לסיפור הנאה קשב רב, ואע"פ שתלמיד חכם היה התקשה לדרת לסוף דעת רבו. הביט בו החפץ חיים במבט רחום והחל מפרש: "סיפור זה אינו אלא משל, והנמשל הוא האדם שחש אתה לא שואר עיר לך, הנמשל לקמח הוא העושר הרב שהשפיעו לך משמים. הנמשל לאבני המשקל הוא היצר הרע הניתן לאדם כלל שמתעצם ורוב עושרו. ועכשיו שואל אני אותך - מה חשבת לעצמך: שמצד אחד שפיעו לך רוב טובה וברכה ומצד שני שישאר היצר הרע על שפי שהיה בימי עוונתך? טעות בידך! לכל דבר יש מחיר, ועליך להתמודד אותו במבורה. וכל דבר של החנותי חלילה לקחת ממך את שק הקמח המלא..." חדרו הדברים ללב העשיר. מאותו יום חזר בתשובה והחל לקיים את התחייבותו האמתית - להפריש צדקה מעשר מכל אשר לו.

